

Sygn. akt VIA Ca 1317/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA Krzysztof Tucharz (spr.)

Sędziowie: SA Ewa Stefańska

SO (del) Marcin Łochowski

Protokolant: Katarzyna Łopacińska

po rozpoznaniu w dniu 2 września 2015 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) SA spółka z ograniczoną odpowiedzialnością” (...) spółka komandytowa z siedzibą w W., następcy prawnego (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

przeciwko M. K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 20 lutego 2014 r.

sygn. akt XX GC 12/12

I. oddala apelację;

II. zasądza od M. K. na rzecz (...) SA spółka z ograniczoną odpowiedzialnością” (...) spółka komandytowa z siedzibą w W. kwotę 5400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 1317/14

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 8 lipca 2011 r. (...) Sp. z o.o. z W. wnosila o zasądzenie solidarnie od pozwanych: Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Budowlanego (...) spółki jawnej w K., A. C. i M. K. na rzecz powódki kwoty 8.709.805,64 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 lipca 2011 r. do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu.

Nakazem zapłaty wydanym w dniu 20 lipca 2011 r. Sąd Okręgowy w Warszawie uwzględnił to powództwo w całości.

Od powyższego nakazu zarzuty wniosła pozwana M. K. zaskarżając go w całości i wskazała, że zabezpieczeniem zaciągniętej przez pozwanego – (...) sp. jawna pożyczki było m.in. przeniesienie na pożyczkodawcę prawa własności i prawa użytkowania wieczystego gruntów opisanych w umowie o łącznej wartości 7 mln złotych, co oznacza, że

powodowa spółka nie może jednocześnie: zachować przewłaszczonej nieruchomości na własność i domagać się spłaty pożyczki.

Podnosiła również zarzut, że spółka (...) dopuściła się wyzysku poprzez wykorzystanie przymusowego położenia drugiej strony i doprowadzenie do znacznego obniżenia wartości przewłaszczonej nieruchomości.

Wobec złożenia przez stronę powodową, w dniu 12 września 2011 r. pozwanym oświadczenia o przejęciu nieruchomości, będących przedmiotem zabezpieczenia doszło do zaspokojenia wierzyciela kwotą 7 mln złotych i nastąpiło, w piśmie procesowym z dnia 25 stycznia 2002 r. cofnięcie pozwu co do tej należności, a w toku dalszego trwania procesu powódka popierała powództwo odnośnie kwoty 1.709.805 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 lipca 2011 r. do dnia zapłaty oraz żądała ponadto zasądzenia odsetek od kwoty 7.000.000 zł za okres od dnia 1 lipca 2011 r. do dnia 12 września 2011 r.

Pozwana wniosła o uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie w stosunku do niej powództwa w całości.

Wyrokiem z dnia 20 lutego 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie utrzymał w mocy nakaz zapłaty wobec pozwanej M. K. co do kwoty 1.709.805,64 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 lipca 2011 r. do dnia zapłaty oraz odnośnie kosztów postępowania, w pozostałym zakresie uchylił nakaz zapłaty w stosunku do pozwanej M. K. i umorzył postępowanie odnośnie kwoty 7.000.000 zł i oddalając jednocześnie powództwo o zasądzenie odsetek od tej kwoty za wskazany wyżej okres czasu.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało oparte na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych.

W dniu 2 października 2009 r. (...) sp. z o.o. w W. (pożyczkodawca) zawarli z Przedsiębiorstwem Produkcyjno-Budowlanym (...), (...) sp. jawna w K. (pożyczkobiorcą) umowę pożyczki w kwocie 8.000.000 zł określając warunki wypłaty tej sumy.

Miały one polegać na przeniesieniu na pożyczkodawcę tytułem zabezpieczenia, własności użytkowania wieczystego 4 nieruchomości i udzielenia poręczenia przez A. C. i M. K..

W umowie przewidziano wystawienie przez pożyczkobiorcę weksla własnego in blanco, poręczonego przez w/w osoby.

Po dokonaniu spłaty całej należności z umowy pożyczki spółka (...) miała dokonać zwrotnego przeniesienia własności użytkowania wieczystego przedmiotowych nieruchomości w terminie 30 dni od daty uregulowania długu.

W § 11 umowy zawarty został zapis upoważniający pożyczkodawcę do dochodzenia w oparciu o umowę i weksle zapłaty należności w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy pożyczki.

W takiej sytuacji pożyczkodawca mógł według swojego wyboru dochodzić od dłużnika zapłaty należności wynikających z umowy i weksla i/lub dokonać zaspokojenia z nabytych na własność nieruchomości bądź prawa wieczystego użytkowania gruntów.

W tym ostatnim przypadku zaspokojenie mogło polegać na: a) zbyciu przez wierzyciela przewłaszczonej nieruchomości lub prawa użytkowania wieczystego i zaspokojeniu się z uzyskanej ceny sprzedaży, b) zatrzymaniu (przejęciu) przez pożyczkodawcę przewłaszczonej nieruchomości lub prawa użytkowania wieczystego gruntu i wówczas podstawą rozliczenia miały być przyjęte przez strony wartości przewłaszczonej nieruchomości, określone na łączną kwotę 7.000.000 zł.

Stosowna umowa przewłaszczenia 4 nieruchomości na pożyczkodawcę została zwarta w dniu 2 października 2009 r.

Natomiast w umowie pożyczki (§ 2 ust. 2) A. C. i M. K. złożyli oświadczenie, że poręczają za spłatę przez pożyczkobiorcę wszelkich zobowiązań wynikających z tej umowy.

Spółka (...) wystawiła jednocześnie na rzecz spółki (...) weksel własny in blanco, którego zapłata została poręczona przez A. C. i M. K..

Wobec niespłacenia pożyczki w ustalonym terminie powodowa spółka wypełniła weksel na kwotę 8.709.805, 64 zł i wezwała w dniu 16 czerwca 2011 r. dłużników do jej wykupu w terminie do dnia 30 czerwca 2011 r. a następnie wystąpiła do Sądu z niniejszym powództwem.

W dniu 12 września 2011 r. złożyła oświadczenie o przejęciu czterech nieruchomości tj. działki gruntu nr (...) o pow. 1,2439 ha położonej w K.-C., działek gruntu nr (...) o łącznej powierzchni 1,3863 ha położonej w Z., działki nr (...) o pow. 3.211 m², położonej w K.-C. i działki nr (...) o pow. 4767 m² położonej w K.-C., oświadczając, że wierzytelność z tytułu umowy pożyczki została zaspokojona od kwoty 7.000.000 zł.

W ocenie Sądu Okręgowego, ograniczone przez spółkę (...) powództwo podlegało uwzględnieniu z wyjątkiem należności ubocznych dochodzonych od kwoty 7.000.000 zł.

Zdaniem Sądu, przedmiotowy weksel został wypełniony prawidłowo a pozwana M. K. odpowiada jako poręczyciel wekslowy za zobowiązanie spółki jawnej.

Sąd oddalił wnioski dowodowe pozwanej zawarte w piśmie z dnia 14 lutego 2012 r., a zgłoszone na okoliczność zawarcia umowy pożyczki w warunkach wyzysku, jako spóźnione w świetle treści art. 495 § 3 k.p.c.

Jeżeli natomiast chodzi o zarzut pozwanej, że wobec zaspokojenia się powódki z przewłaszczonej na zabezpieczenie spłaty pożyczki praw majątkowych roszczenie wierzyciela wygasło to Sąd uznał go za bezzasadny.

Powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące problematyki umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie Sąd Okręgowy wykazał, że strony mogły ustalić w umowie sposób zaspokojenia się wierzyciela w razie braku spłaty długu.

W § 11 ust. 2 umowy pożyczki przyjęto, że powodowa spółka będzie uprawniona zarówno do dochodzenia od dłużników zapłaty należności wynikających z umowy jak i do zaspokojenia się z przewłaszczonej nieruchomości i prawie użytkowania wieczystego gruntu.

Za takim poglądem przemawia fakt, że w cytowanym wyżej postanowieniu użyto spójnika komunikacyjnego „i”. Wobec uzyskania przez powódkę częściowego zaspokojenia z 4 nieruchomości poprzez ich przejęcie doszło tym samym do umorzenia zabezpieczonej wierzytelności do łącznej kwoty 7.000.000 zł i strona ta była uprawniona do dochodzenia jedynie powstałej różnicy (1.709.805,64 zł), która podlegała zasądzeniu wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 11 lipca 2011 r.

Co się zaś tyczy żądanych odsetek od kwoty 7.000.000 zł to powyższe roszczenie nie zasługiwało na uwzględnienie, gdyż strona powodowa powinna była już wcześniej dokonać sposobu zaspokojenia, na zasadach określonych w umowie.

Jeżeli natomiast chodzi o zarzut, iż do zawarcia umowy pożyczki i wystawienia weksla doszło w warunkach wyzysku to Sąd poniósł, że pozwana nie sformułowała w zarzutach od nakazu zapłaty żadnego roszczenia, które przysługiwałyby jej z mocy art. 388 § 1 k.p.c. i już choćby z tego względu brak było podstaw do badania tego rodzaju argumentacji.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji a o kosztach procesu rozstrzygnął zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 108 p 1 k.p.c.

Od powyższego wyroku apelację wniosła pozwana M. K. zaskarżając to orzeczenie w części utrzymującej nakaz zapłaty w mocy.

W apelacji podniesione zostały następujące zarzuty:

1) naruszenie art. 353¹ k.c. w zw. z § 11 ust. 2 umowy pożyczki z dnia 2 października 2009 r. poprzez przyjęcie, że możliwym jest dochodzenie należności z weksla od M. K., pomimo, że zgodnie z § 11u 2 w/w umowy powodowa spółka (pożyczkodawcą) może dochodzić zapłaty od dłużników z umowy pożyczki, a pozwana nie jest dłużnikiem z w/w umowy pożyczki;

2) naruszenie art. 495 § 3 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie dalszych okoliczności faktycznych, zarzutów i wniosków dowodowych niezgłoszonych w piśmie zawierającym zarzuty od nakazu zapłaty, mimo, iż pozwana wykazała, że nie mogła z nich skorzystać wcześniej wobec braku doręczenia odpisu pozwu,

3) naruszenie art. 353¹ k.c. w zw. z art. 60 k.c. w zw. z § 9 ust. 2 umowy pożyczki z dnia 2 października 2009 r. poprzez brak uznania, że powód dokonał przejęcia (zatrzymania) nieruchomości wskazanych w treści umowy pożyczki, a w konsekwencji nie mógł żądać zapłaty w pełnej wysokości wskazanej w treści weksla z dnia 2 października 2009 r., a tym samym nie był uprawniony do wypełnienia weksla na kwoty 8.709.805,64 zł wobec pierwotnego zaspokojenia w wysokości 7.000.000 zł,

4) naruszenie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 i w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. poprzez obciążenie pozwanej kosztami procesu, pomimo że powód uległ ze swoim żądaniem w znacznej części poprzez ograniczenie powództwa a tym samym powinien on ponieść koszty procesu.

W oparciu o przytoczone wyżej zarzuty pozwana wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Ponadto wносиła o zasądzenie kosztów postępowania od strony przeciwnej za I i II instancję.

W odpowiedzi na apelację powodowa spółka wносиła o jej oddalenie i zasądzenie od strony przeciwnej, na rzecz, powódki kosztów postępowania apelacyjnego.

W wyniku przekształceń dokonanych po wydaniu zaskarżonego wyroku aktualnym następcą prawnym (...) sp. z o.o. w W. jest – (...) S.A. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (...) spółka komandytowa (k. 539-551 a.s.).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej pozbawiona jest uzasadnionych podstaw prawnych.

Wbrew twierdzeniom skarżącej – pozwana ponosi odpowiedzialność, względem strony powodowej, nie tylko z tytułu udzielonego poręczenia wekslowego, ale również z tytułu zawartej w dniu 2 października 2009 r. umowy pożyczki.

Z treści zapisu zawartego w § 11 ust. 2 tejże umowy jednoznacznie wynika, że powód może dochodzić zapłaty z umowy pożyczki od dłużników co oznacza, że pomiotem zobowiązany z tej czynności prawnej nie była jedynie spółka jawna występująca pod firmą Przedsiębiorstwo Produkcyjno- (...).

Przedmiotowa umowa przewidywała jako jeden z warunków wypłaty ustalonej kwoty pożyczki udzielenie poręczenia prawa cywilnego m.in. przez pozwaną M. K. za spłatę przez pożyczkobiorcę wszelkich zobowiązań z w/w umowy (pkt 4 ppkt b), co nastąpiło w akcie notarialnym z dnia 2 października 2009 r.

Tym samym pozwana stała się dłużnikiem solidarnym powodowej spółki. Dodatkowo, umowa pożyczki przewidywała, że pozwana M. K. i pozwany A. C. udziela również poręczenia wekslowego z tytułu wystawienia przez pożyczkobiorcę (firmę (...)) weksla własnego o charakterze gwarancyjnym.

Nie ma też racji skarżąca zarzucając naruszenie art. 353¹ k.c. w zw. z art. 60 k.c. wskutek tego, że powód nie był uprawniony do wypełnienia weksla na kwotę odpowiadającą całej należności, którą powinien być otrzymać z tytułu zwrotu pożyczki z powołaniem się na fakt, iż na mocy postanowienia zawartego w § 9 ust. 2 umowy pożyczki własność

nieruchomości będących przedmiotem zabezpieczenia przeszła na pożyczkodawcę i w ten sposób zaspokoił on już wcześniej swoją wierzytelność do wysokości 7.000.000 zł.

Należy w pełni zgodzić się z argumentacją powodowej spółki, odwołującą się do orzecznictwa Sądu Najwyższego, że momentem zaspokojenia się wierzyciela z przewłaszczonej rzeczy jest chwila dokonania czynności prowadząca do umorzenia w całości lub w części zabezpieczonej wierzytelności.

Może to przybrać różne postacie takie jak na przykład: sprzedaż nieruchomości osobie trzeciej, zatrzymanie dla siebie i zaliczenie ustalonej ceny na poczet wierzytelności.

Powodowa spółka powstrzymywała się z podjęciem decyzji co do skorzystania z opcji zaspokojenia się z przewłaszczonych nieruchomości mając na względzie zapewnienie Prezesa Zarządu spółki (...) o gotowości spłaty całego zadłużenia mimo upływu terminu przewidzianego na zwrot pożyczki.

Powódka dysponując jednocześnie drugim sposobem zabezpieczenia wierzytelności w postaci weksla gwarancyjnego mogła sama zdecydować, który z nich wybrać w pierwszej kolejności w celu doprowadzenia do zaspokojenia swoich roszczeń.

Odnosnie powyższej kwestii (kolejności wyboru) brak było w umowie jakichś uzgodnień i w takiej sytuacji, jak wskazano to w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 1993 r. sygn. III CZP 54/93 – to kredytodawca decyduje o kolejności jak i zakresie realizacji zabezpieczeń.

Wierzyciel może też równolegle egzekwować swoją należność, w odpowiedniej części, z każdego z ustanowionych sposobów zabezpieczenia wierzytelności.

Należy w tym miejscu przytoczyć również słuszny pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 13 maja 2011 r. sygn. V CSK 360/10, gdzie wskazano, że zaspokojenie wierzyciela z przewłaszczonej rzeczy nie następuje w momencie zawarcia umowy przewłaszczenia (art. 155 § 1 k.c.), ale z chwilą gdy podejmie on czynności prowadzące do zaspokojenia się z tej rzeczy i prowadzącej do umorzenia w całości lub w części zabezpieczonej wierzytelności.

Skoro więc powodowa spółka zdecydowała się skorzystać z uprawnienia do przejęcia nieruchomości dopiero w trakcie postępowania to dokonane przez nią cofnięcie pozwu co do kwoty 7.000.000 zł nie może oznaczać, że w tym zakresie przegrała ona sprawę i że brak było podstaw do stosowania przepisu art. 98 k.p.c. w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Bezzasadny okazał się również zarzut naruszenia przez Sąd I instancji przepisu art. 495 § 3 k.p.c.

Jako spóźnione Sąd Okręgowy ocenił fakty i dowody przytoczone przez pozwaną dopiero w piśmie z dnia 14 lutego 2012 r., podczas gdy odpis pozwu został doręczony tej stronie, jak sama twierdziła w dniu 25 sierpnia 2011 r. (k. 52).

Jeżeli natomiast chodzi o zarzuty i wnioski zawarte w piśmie pozwanej z dnia 8 września 2011 r. to Sąd Okręgowy ustosunkował się do nich, wskazując na bezzasadność dopuszczenia dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego celem oszacowania wartości wolnorynkowej przewłaszczonych nieruchomości.

Sąd trafnie wskazał, że strony umowy pożyczki mogły same określić – według jakich cen może nastąpić zaspokojenie się wierzyciela z tych składników majątkowych i to ustalenie miało charakter wiążący.

Reasumując, apelacja pozwanej nie mogła odnieść zamierzonych skutków prawnych i podlegała oddaleniu z mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 93 k.p.c. oraz w zw. z art. 108 § 1 i art. 391 § 1 k.p.c.

bk